Ammatillisten erityisoppilaitosten verkoston (AMEO) lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja siihen liittyvistä laeista (HE 161/2024 vp)

Viite: Eduskunnan sivistysvaliokunnan lausuntopyyntö 25.10.2024 / HE 161/2024 vp

Lausunnossa uudistuksia koskevat huomiot on ryhmitelty kokeilulain, oppimisen tukea koskevan sääntelyn ja rahoitusta koskevan sääntelyn osalta. Ameo-verkosto on jättänyt uudistuksesta lausunnon kesän 2024 lausuntokierroksella, jossa on otettu kantaa säädöskohtaisesti. Kokonaisuutena pidämme ehdotettuja uudistuksia kannatettavana.

1. Kokeilulakia ja toiminnan ohjausta koskevat huomiot

Kokeiluun liittyvä neuvottelumenettely ja sen aikajänne 4 vuoden välein vaikuttaa huomattavan pitkältä ajalta. Strategisista tavoitteista sopimiseksi aikajänne on tarkoituksenmukainen, mutta tavoitteiden seurannan ja vuoropuhelun kannalta tiiviimpi yhteydenpito voi olla tarpeen.

2. Oppimisen tuen kokonaisuutta koskevat huomiot

Oppimisen tuen toteutuminen ja jatkuvuus perusopetuksesta toiselle asteelle tulee varmistaa oppivelvollisten opiskelijoiden osalta lainsäädäntöä alemman asteisella sääntelyllä tai muulla tavalla.

Erityisen tuen järjestämisen lisäksi muu hoidollinen tai kuntouttava tuki tai palvelu, joka ei suoraan liity ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseen voi olla tarpeellista opiskelukyvyn tukemiseksi ja osaamisen hankkimiseen osallistumisen mahdollistamiseksi. Tällaisen tuen järjestäminen tulee olla muun kuin ammatillisen koulutuksen järjestäjän vastuulla, jotta voidaan varmistaa palveluiden ja tukitoimien jatkuvuus tarvittaessa myös opiskelun päättymisen jälkeen

Vaativan erityisen tuen tarpeita ja toteutusta koskeva selvitys tulisi käynnistää samanaikaisesti lainsäädännön uudistusten toimeenpanon kanssa. Ameo -verkosto on tehnyt tästä erillisen aloitteen opetus- ja kulttuuriministeriölle 4.3.2024.

3. Rahoitusjärjestelmää koskevat huomiot

Pidämme rahoitusjärjestelmän selkeyttä ja ennustettavuutta lisääviä muutoksia hyvinä ja kannatettavina. Samoin oppivelvollisten opiskelijoiden huomiointi lainsäädännössä esitetyllä tavalla on kannatettava. Koulutuksen järjestäjän mahdollisuuksia ennakoida rahoitusta tulee vahvistaa edelleen.

Oppivelvollisten opiskelijoiden asemaa tulee tarkentaa ammatillisen koulutuksen valintaperusteita koskevan sääntelyn tai muun ohjauksen kautta sen osalta, onko oppivelvollisten hakijoiden priorisointi opiskelijavalinnassa ristiriidassa yhdenvertaisten valintaperusteiden kanssa.

Opiskelijoiden lähtötason eroja huomioivan painokertoimen määrittelyssä tulee huomioida poikkeukset erityisen tuen ja vaativan erityisen tuen; esimerkiksi opiskelijat, jotka eivät ole osallistuneet perusopetukseen tai suorittaneet perusopetuksen oppimäärää Suomessa, tai opiskelijat, joiden perusopetuksen arviointi on kokonaan tai osittain yksilöllistetty

Vaativan erityisen tuen korotuskertoimien määrittelyssä tulee huomioida oppivelvollisuusuuden laajentamisen vaikutukset opiskelijoiden tuen tarpeissa. Vaativan erityisen tuen oppilaitoksissa laajaa yksilöllistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden osuus on kasvanut merkittävästi, ja voi muuttua vielä 2024-2025 aikana. Muutos näkyy mm. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen opiskelijamäärän kasvuna.

Valtaosa vaativan erityisen tuen piirissä opiskelevista opiskelijoista on oppivelvollisia. Vaativan erityisen tuen rahoitusta tulee tutkintotavoitteisen koulutuksen osalta tarkastella siten, että suoritusrahoituksen ja vaikuttavuusrahoituksen ohjaus- ja kannustevaikutukset ohjaavat toimintaa tarkoituksenmukaisella tavalla vaikuttavaan ja tehokkaaseen suuntaan ilman, että syntyy merkittäviä ohjausvaikutuksia jotka vaikuttaisivat merkittävästi opiskelijavalintaan tai vaativan erityisen tuen piirissä tarjottavan koulutusvalikoiman supistumiseen.

Vaativan erityisen tuen osalta rahoituksen määräytymisessä sekä muussa sääntelyssä tulee huomioida koulutuksen järjestäjän vastuiden suhde vammaispalvelulain perusteella järjestettäviin palveluihin tai muihin kuntoutuksen tai hoidon piiriin sisältyviin palveluihin

7.11.2024
Ameo-verkoston puolesta,
Antti Aavikko, rehtori, Ammattiopisto Live